

В наступних наших публікаціях опишемо критерії сформованості професійної компетентності майбутніх юристів, а також наведемо результати емпіричного дослідження щодо розвитку підструктурних елементів мотиваційно-цільового, когнітивного, соціального, аксіологічного та аутопсихологічного компонентів професійної компетентності студентів юридичних факультетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецкая С.Л. Развитие профессиональной коммуникативной компетентности юриста в системе высшего профессионального образования: [Электронный ресурс]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Светлана Леонидовна Вишневецкая. – Ижевск: РГБ, 2007. – 205 с. – (Из фондов РГ Библиотеки).
2. Гришина И.В. Реализация личностно-ориентированного подхода в повышении квалификации руководителей школы [Текст] / Ирина Владимировна Гришина. – СПб.: СПб ГУПМ, 1998. – 42 с.
3. Кайдаш А.В. Психологические особенности профессиональной компетентности сотрудников правоохранительных органов [Электронный ресурс]: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Андрей Васильевич Кайдаш. – Ставрополь: РГБ, 2006. – 230 с. – (Из фондов РГ Библиотеки).
4. Миропольська О.В. Формування професійної компетентності фахівців митних органів в умовах службової діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Оксана Василівна Миропольська. – Хмельницький, 2010. – 20 с.
5. Ростовська В.І. Управління процесом формування професійної компетентності заступника директора з навчально-виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою» / Вікторія Іванівна Ростовська. – К., 2009. – 22 с.
6. Смутьсон М.Л. Мудрість як психологічний феномен: [Електронний ресурс] / Марина Лазарівна Смутьсон, Максим Миколайович Назар, Наталія Миколаївна Мехтіханова. – Режим доступу: irbis-pbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... – Назва з екрану.
7. Смутьсон М.Л. Проектування дистанційних розвивальних середовищ: [Електронний ресурс] / Марина Лазарівна Смутьсон. – psyti.org.ua/index.php/technology.../22/6. – Назва з екрану.
8. Тонконогая Е.П. Дидактические основы обучения руководителей общеобразовательных школ в системе повышения квалификации: дис. ... д. пед. н. / Евгения Павловна Тонконогая. – СПб.: 1992. – 118 с.
9. Чошанов М.А. Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения [Текст] / М.А. Чошанов // Педагогика. – 1997. – № 2. – С. 21-29.

И.В. ИВАШКЕВИЧ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СТРУКТУРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ

Резюме. В статье описаны структурные компоненты профессиональной компетентности специалистов различных сфер деятельности. Предложено собственное определение профессиональной компетентности специалиста юридической сферы деятельности, раскрыто её структуру с учётом анализа научной литературы. Указано, что профессиональная компетентность юриста состоит из следующих компонентов: 1) мотивационно-целевого компонента; 2) когнитивного компонента; 3) социального компонента; 4) аксиологического компонента; 5) аутопсихологического компонента.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, мотивационно-целевой компонент, когнитивный компонент, социальный компонент, аксиологический компонент, аутопсихологический компонент.

I.V. IVASHKEVYCH. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS

The summary. The article deals with the problem of determining the structural components of the professional competence of specialists in different spheres of professional activities. The author of the article proposed a definition of the professional competence of a specialist of legal scope, disclosed its structure. It was indicated that the lawyer's professional competence consisted of the following components: 1) a motivational target component; 2) a cognitive component; 3) a social component; 4) axiological component; 5) auto-psychological component.

Key words: the professional competence, a motivational target component, a cognitive component, a social component, axiological component, auto-psychological component.

Рекомендовано до друку.

Д-р психол. наук, проф. Р.В. Павелків.

Одержано редакцією 02.04.2016 р.

УДК: 37. 581' 342. 8: 070 (045)

Ю.В. ЯЩУК, Л.М. ПОЙНАР

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЗАСОБІВ КОГЕЗІЇ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ КИТАЙСЬКИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ)

Резюме. У статті розглядаються когезія та когерентність як конститутивні ознаки тексту, їх класифікації та використання у китайській мові, досліджено особливості збереження зв'язності тексту на матеріалах китайських засобів масової інформації.

Ключові слова: текст, когезія, когерентність, тематичне ядро тексту, логічна організація тексту, цілісність.

© Ю.В. Ящук, Л.М. Пойнар, 2016

Постановка проблеми у загальному вигляді. У рамках міжмовної фахової комунікації надзвичайної ваги й актуальності набуває проблематика збереження зв'язності наукового тексту. Категорія зв'язності, що на семантичному рівні репрезентує підкатегорія *когерентності*, а на структурному – підкатегорія *когезії*, належить до найбільш значущих за своєю природою лінгвістичних категорій, оскільки забезпечує функціонування тексту як цілісного структурно-семантичного утворення. Наша розвідка розвиває механізм для об'єктивного аналізу смислової структури наукового вихідного тексту, який дозволяє провести дослідження зв'язності оригіналів і перекладів текстів; окреслює перекладацькі стратегії, адекватні для збереження зв'язності тексту. До сьогодні, категорії зв'язності та когерентності розглядались у площині західної філології, зокрема детально досліджувались в англійській мові.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш повно питання відтворення зв'язності в перекладі висвітлене в працях В. Комісарова [3], О. Швейцера [14, 29], Л. Черняхівської [12, 67; 13, 58], Л. Нечаєва [9, 129], Р. Якобсона [15, 320], Р. де Богранда [18, 76], А. Нойберта і Г. Шрева [4, 43], Ш. Блюм-Кульки [16, 45], Б. Хатіма [17, 231], М. Ларсона [9, 32]. Втім, відтворення зв'язності в текстах іноземними мовами, зокрема китайсько-українських перекладах, залишається до сьогодні відкритим, незважаючи на досить широке вивчення цього явища в мовознавстві (див., напр., Л. Лосєва [8, 12], О. Селіванова [11, 320], К. Кусько [6, 43], В. Кухаренко [5, 32], Н. Кондратенко [4, 20], С. Рибачок [10, 30]).

Метою представленої статті є розкриття сутнісних характеристик та особливостей вираження засобів когезії у китайській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме когезія та когерентність і є тими конститутивними ознаками, які забезпечують ці зв'язки та послідовність викладу матеріалу. Своєю чергою, категорія зв'язності, на семантичному рівні представлена підкатегорією *когерентності*, а на структурному – підкатегорією *когезії*, забезпечує функціонування тексту як цілісного структурно-семантичного утворення.

Змістова зв'язність – когерентність і формальна зв'язність – когезія є конститутивними ознаками тексту, на що звертають увагу численні лінгвісти, серед яких Н. Петрова, О. Селіванова, Г. Ярова, О. Кондратьєва, М. Коновалова, Джеймс Джойс та ін.

Категорія когерентності: 1) забезпечує смисловий зв'язок між частинами тексту; 2) готує адресата до подальшої інформації, веде його по шляху пізнання тексту; 3) вона зміцнює «текстову пам'ять», повертаючи адресата до попереднього, нагадуючи йому про сказане, звертаючись до його знання світу.

Когерентність формує тематичне ядро тексту за допомогою лексичних засобів – повнозначних лексем, з яких складається смисловий каркас тексту і які можуть служити ключовими словами тексту. На нашу думку, слід погодитися з концепцією А. Загнітко, згідно котрої, категорія когерентності полягає у трьох підходах [3, 32]: смислового; граматичного; комунікативного.

Смислова цілісність тексту полягає в єдності його теми. Під темою розуміють смислове ядро тексту, узагальнений зміст тексту.

Граматична цілісність – це вияв цілісності тексту, що виявляє численні зовнішні сигнали зв'язку між реченнями. Вони вказують на те, що міжфразова єдність також є структурним цілим [18, 36].

Комунікативна цілісність проявляється в тому, що кожне наступне речення спирається, в комунікативному плані на попереднє, рухає висловлення від відомого, «даного» до нового, у зв'язку з чим утворюється тематичний ланцюг, який має кінцевий характер. Третім виявом цілісності тексту є багаточисленні зовнішні сигнали зв'язку між реченнями. Вони вказують на те, що міжфразова єдність також є структурним цілим [18, 39].

Відтак, когерентний текст має внутрішню логічну систему, що спрямовує читача тексту. Ця структура допомагає читачеві, якщо він втрачає певні деталі тексту. Зв'язки між важливими текстовими елементами повинні бути достатньо чіткими, щоб привернути увагу реципієнта та керувати нею. Схема когерентності накреслює послідовну інформаційну структуру тексту і повинна підтримувати його інформаційність. Автор тексту використовує певний арсенал лінгвістичних засобів, щоб привернути увагу до інформаційної структури, яку він хоче зробити впізнаваною та досяжною для читача. Він це робить для підтримки читача у конструюванні ментальної моделі тексту.

Окремі дослідники ототожнюють поняття когерентності та когезії. Наприклад, Л. Лосєва, ототожнює поняття «когезії» та «зв'язності тексту». Проте, на нашу думку, слід розмежовувати ці поняття, оскільки вони мають різні стилістичні функції [7, 13].

Зважаючи на наявні дефініції дослідників (Т. Сільман, І. Севбо, І. Гальперіна, Г. Ярової, М.А.К. Холлідея, О. Кондратьєвої, О. Станіслав), у лінгвістиці виділяють такі категорії когезії:

- Граматична – граматичні частки у тексті: сполучники, граматичні конструкції, граматичні частки, прийменники, тощо.
- Лексична – лексичні повтори або заміни слів у реченнях.
- Стилiстична – (послідовне повторення стилістичних особливостей у структурах надфразних єдностей та абзаців).
- Композиційно-структурна – послідовність і логічна організація повідомлення, що формується завдяки відступам, вставкам, тимчасовим або просторовим описам явищ, подій, дій, що безпосередньо не пов'язані з основною темою оповіді.

Для наочного прикладу засобів когезії наведемо уривок з публіцистичного тексту:

«希望巴厘省与中国有关省市加强友好往来，巩固和扩大旅游合作，探讨在农业和低碳经济领域的合作，带动文化、体育、卫生等方面的交流，为增进两国人民之间的相互了解与友谊，促进双边关系发展增添新的活力» (Сподіваємось, Балі та схожі райони у Китаї зміцнюватимуть дружні контакти, стабілізують та розширять туристичне співробітництво, вивчать можливості співробітництва в галузі сільського господарства і низьковуглецевої економіки, стимулюватимуть обмін у сфері культури, спорту, охорони здоров'я тощо, щоб сприяти взаєморозумінню та дружнім стосункам між народами двох країн та покращити відносини між двома державами, надати нові сили.) [20].

У реченні наявні декілька граматичних зв'язок, зокрема наявні сполучники між іменниками – 与 та 和. Функція 与 є дещо більш формальною, відповідно частотність її вживання значно менша. Сполучник відноситься до граматичної когезії, оскільки зв'язує слова у межах речення «巴厘省与中国有关省市» (Балі та схожі райони у Китаї) [20].

Сполучник 为 «щоб» – поєднує підрядним зв'язком частини складного речення, відноситься до граматичної зв'язності.

«两国人民之间的相互了解与友谊» – «розуміння та дружні стосунки між народами двох країн». Тут засіб граматичної когезії 与 знову ж таки, які в попередньому прикладі, вжиті у значенні сполучника «та», поєднуючи іменники у межах речення «розуміння та дружні відносини».

В даному уривку також наявна лексична когезія, адже повторюється лексема 合作, що є головною темою у тексті. Синонімічними замінами також є лексеми: 往来, 关系, 交流, 了解, які також відносяться до засобів лексичної когезії.

Стилістична когезія здебільшого виражена в текстах художньої літератури. В поданому уривку очевидним є лише безсполучниковість, яка є притаманною публіцистичному стилю.

Композиційно-структурна зв'язність є очевидною, адже матеріал викладений послідовно та логічно.

Щоб прослідкувати засоби когезії, наведемо інший приклад, уривок з політичної статті:

《王岐山在致辞时表示，中国政府将坚定不移地推进改革开放，为外资企业创造公平、公正、透明的投资环境，欢迎美国工商界新老朋友为中国的经济发展积极建言献策》 [21] . (Ван Цішань сказав у своєму виступі, що китайський уряд буде непохитно просувати реформи відкритості для іноземних компаній, щоб створити справедливе, неупереджене і прозоре інвестиційне середовище, вітає нових і старих друзів ділових кіл США на шляху до економічного розвитку та позитивних пропозицій Китаю) [21].

У даному уривку до граматичної когезії належать прийменник 为 «зادля» та граматична конструкція 在 ... 时. «коли», які зв'язують частини речення.

Словосполучення 新老朋友 – «нові» та «старі» у словосполученні «нові та старі друзі» має пару прикметників-антонімів, що належать до лексичного типу когезії.

Приналежність до публіцистичного стилю вказує безсполучниковість, яка прослідковувалась і в попередньому прикладі. Відносимо такий тип зв'язності до стилістичної когезії.

Послідовність викладу матеріалу вказує на ознаки композиційно-структурної когезії.

Висновки. Отже, категорія зв'язності належить до найбільш значущих за своєю природою лінгвістичних категорій, оскільки забезпечує функціонування тексту як цілісного структурно-семантичного утворення. Когерентність – це приховані змістові зв'язки між частинами тексту, які відкриває реципієнт за допомогою процесу інтерпретації тексту. Когезія – це особлива організація мовних одиниць тексту, наявних у його поверхневій структурі. Таким чином, поєднання «когезія – когерентність» розглядається як опозиція поверхневої структури та глибинно-сміслового рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк В.М. Математичні методи дослідження операцій в економіко-виробничих системах: монографія / В.М. Вовк. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 584 с.
2. Загнітко А. Основи мовленнєвої діяльності / А. Загнітко, І. Домрачева // Навчальний посібник для студентів денної, безвідривної та очно-заочної прискореної форми навчання. – Донецьк: Український культурологічний центр, 2001. – 56 с.
3. Комиссаров В.Н. Лингвистическое переводоведение в России / В.Н. Комиссаров. – М.: ЭТС, 2002. – 192 с.
4. Кондратенко Н.В. Особливості категорії цілісності в модерністському тексті (на матеріалі романів В. Домонтовича) / Н.В. Кондратенко // Культура народів Причорномор'я. – 2002. – № 32. – С. 73-75.
5. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту / В.А. Кухаренко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.
6. Кусько К.Я. Проблеми лінгвістики тексту: детермінація понять. Мовні засоби когезії / К.Я. Кусько // Іноземномовний текст за фахом: лінгводидактичні аспекти. – Львів: Світ, 1998. – С. 5-14.
7. Ларсон М. Смысловый перевод: руководство по теории межъязыковой эквивалентности и ее практическому

- применению / М. Ларсон; пер. с англ. – СПб.: Северо-западная библейская комиссия, 1993. – 455 с.
8. Лосева Л.М. Межфразовая связь в текстах монологической речи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец.: 10.02.02 / Л.М. Лосева. – Одесса, 1968. – 32 с.
 9. Нечаев Л.Г. Установление тождества оригинала и перевода как динамический процесс / Л.Г. Нечаев // Смысл текста как объект перевода. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1986. – Вып. 278. – С. 55-56.
 10. Рибачок С.М. Термінологічна лексика як засіб когезії англомовного економічного тексту: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови»/ С.М. Рибачок. – Львів, 2004. – 213 с.
 11. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К.: Брама, 2004. – 336 с.
 12. Черняховская Л.А. Единицы и связи смысловой грамматики текста / Л.А. Черняховская // Грамматика и перевод: сб. науч. трудов. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1988. – Вып. 308. – С. 109-133.
 13. Черняховская Л.А. Перевод и смысловая структура / Л.А. Черняховская. – М.: Международные отношения, 1976. – 262 с.
 14. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика / А.Д. Швейцер. – М.: Воениздат, 1973. – 280 с.
 15. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода / Р. Якобсон // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Международные отношения, 1978. – С. 16-24.
 16. Blum-Kulka S. Shifts of Cohesion and Coherence in Translation / S. Blum-Kulka // The Translation Studies Reader. – London: Routledge, 2000. – P. 298-313.
 17. Hatim B. Discourse and the Translator / B. Hatim, I. Mason. – London and New York: Longman, 1990. – 258 p.
 18. De Beaugrande R. Factors in a Theory of Poetic Translating / R. De Beaugrande. – Assen: Van Gorcum, 1978. – P. 154-212.
 19. Krejčová E. Produktive Wortbildungsmittel in den Schlagzeilen der heutigen Presse / Eva Krejčová. – Brno: Masarykova univerzita, 2007. – 88 s.
 20. 《中国与葡萄牙的关系》 – 北京：人民网《人民日报海外版》，2011。（«Відносини Китаю та Португалії», Пекін: Вид-во радіомовлення та телебачення «Женьмін жибао», 2011.）
 21. 《中美对话，重在一个实字》 – 北京：人民网《人民日报海外版》，2011。（«Діалог Китаю та США полягає в одному слові», Пекін: Вид-во радіомовлення та телебачення «Женьмін жибао», 2011. – С. 19 -44.）

Ю.В. ЯЩУК, Л.М. ПОЙНАР. ОСОБЕННОСТИ ВЫРАЖЕНИЯ СРЕДСТВ КОГЕЗИИ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ КИТАЙСКИХ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ)

Резюме. В статье рассматриваются когезия и когерентность как конститутивные признаки текста, их классификации и использование в китайском языке, исследованы особенности сбережения связности текста в материалах китайских средств массовой информации.

Ключевые слова: текст, когезия, когерентность, логическая организация текста, тематическое ядро текста, целостность.

Yu.V. YASHCHUK, L.M. POYNAR. PECULIARITIES OF THE REALIZATION OF THE FUNDS OF COHESION IN CHINESE LANGUAGE (BASED ON THE MASS MEDIA MATERIALS)

The summary. The article deals with cohesion and coherence as constitutive characteristics of the text, their classification and usage in Chinese.

Key words: text, cohesion, coherence, integrity, logical organization of the text, the thematic core of the text, integrity.

**Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. О.Б. Петренко.**

Одержано редакцією 14.06.2016 р.

УДК: 378. 048. 4

М.С. ЯНЦУР

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Резюме. У статті розглядаються зміст та функції діяльності педагогів при здійсненні професійної орієнтації учнів загальноосвітніх навчальних закладів в окремих розвинутих країнах. Також розкриваються питання становлення і змісту профорієнтаційної підготовки педагогів в цих країнах, виходячи з особливостей їх роботи.

Ключові слова: професійна орієнтація, профорієнтаційна підготовка педагогів, профорієнтаційні функції, розвинуті країни, вчитель-профорієнтатор, профконсультант.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Підготовку випускників загальноосвітніх навчальних закладів до свідомого професійного самовизначення повинні здійснювати, в першу чергу, всі педагогічні працівники, маючи при цьому відповідний профорієнтаційний досвід. Формування такого досвіду у майбутніх учителів з окремих спеціальностей здійснюється в процесі вивчення спеціальних курсів з професійної